

دفاع از فقه و سیاست اسلامی

بررسی دیدگاه‌های فقهی و سیاسی - اجتماعی

آیه الله صانعی

سید محمد باقر هاشمی نیا

انتشارات وثوق

قم، خیابان صفائی، کوچه ممتاز، فرعی اول سمت راست، پلاک ۲۳
تلفن: ۷۷۳۵۷۰۰ - ۷۷۳۱۸۶۶ همراه: ۰۹۱۲۲۵۲۲۳۷۷

دفاع از فقه و سیاست اسلامی (بررسی دیدگاههای فقهی و سیاسی - اجتماعی آیت الله مائینی)

• نویسنده: سید محمدباقر هاشمی نیا

ناشر: انتشارات وثوق • نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۶ • شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۲۰۰ تومان • همه حقوق محفوظ است.

ISBN: 978-964-2594-20-7

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۹۴-۲۰-۷

فهرست مطالب

پیش گفتار.....	۹
فصل اول: بررسی و ارزیابی دیدگاه‌های فقهی آیه‌الله صانعی	
روش علمی آقای صانعی.....	۱۴
گفتار اول: دیه زن و مرد.....	۱۷
پیشینه مسأله.....	۱۷
ردّ فاضل دیه در قصاص.....	۱۹
دلایل آقای صانعی.....	۲۱
بررسی و ارزیابی.....	۲۳
نکته.....	۳۳
لزوم تغییر احکام در جامعه بازا.....	۳۵
گفتار دوم: مشروعیت متعه.....	۴۰
بررسی و ارزیابی.....	۴۱
اشکالات قید «اضطرار».....	۴۵
گفتار سوم: محدوده اطاعت از شوهر.....	۵۰
بررسی و ارزیابی.....	۵۲
پاسخ اشکال.....	۵۵
گفتار چهارم: محرمیت فرزند خوانده.....	۶۰
پاسخ.....	۶۱

۶۲	 بررسی و ارزیابی
۷۰	 گفتار پنجم: ربا در قرض‌های استنتاجی
۷۲	 پیشینه مسأله
۷۶	 بررسی و ارزیابی دیدگاه آقای صانعی
۷۶	 آیات
۷۷	 روایات
۸۲	 دیدگاه‌های آینده

فصل دوم: بررسی و ارزیابی دیدگاه‌های سیاسی - اجتماعی آیه‌الله صانعی

۸۶	 مواضع سیاسی - اجتماعی
۸۷	 ۱. جرم سیاسی
۸۷	 بررسی و ارزیابی
۹۸	 ۲. حق مردم و حق معصوم (ع)
۹۸	 بررسی و ارزیابی
۹۸	 یک. آیات قرآن
۱۰۰	 دو. روایات
۱۰۴	 ۳. رأی مردم و ولایت معصوم (ع)
۱۰۵	 بررسی و ارزیابی
۱۱۰	 ۴. ولایت فقیه
۱۱۲	 موضع جدید آقای صانعی
۱۱۳	 بررسی و ارزیابی
۱۱۸	 نکته

۵. موضع‌گیری‌های پراکنده	۱۲۰
یک. لزوم افزایش مهریه‌ها	۱۲۰
دو. اعزام زنان اقلیت‌های مذهبی به میادین ورزشی خارج	۱۲۱
سه. ضرورت آموزش جنسی در مدارس	۱۲۲
چهار. کناره‌گیری روحانیان از قدرت	۱۲۴
۶. دین‌دانشگاهیان	۱۲۵
۷. تعریف از خود	۱۲۶
گفتار پایانی: راه‌کاری برای تحوّل در قانون‌گذاری	۱۲۶
بررسی و ارزیابی	۱۲۸
کتاب‌نامه	۱۳۷

پیش گفتار

آیه الله یوسف صانعی در سال ۱۳۱۶ در روستای ینگاباد اصفهان به دنیا آمد، چون ببالید، توفیق تحصیل در حوزه علمیه را یافت و به سلک روحانیت درآمد. زندگی علمی و سیاسی - اجتماعی وی از افت و خیزهای فراوانی برخوردار بود. پس از گذراندن سطح، به جمع شاگردان امام خمینی - قدس سره - پیوست و همه آرمان ها و آرزوهایش را در گفتار و رفتار امام (ره) یافت و چندین سال از محضر امام بهره برد. پس از پیروزی انقلاب در سمت های گوناگونی مسئولیت پذیرفت. در آغاز انقلاب به عضویت شورای نگهبان در آمد، اما پس از سه سال در تاریخ ۱۳۶۱/۱۰/۱۹ از عضویت آن شورا کناره گیری کرد و بلافاصله دادستان انقلاب اسلامی شد، ولی باز هم دوام نیاورد و در تاریخ ۱۳۶۴/۴/۱۶ از این مسئولیت نیز استعفا داد.

پس از عزل آقای منتظری از قائم مقامی رهبری، اندک اندک دامان فعالیت های سیاسی را برچید و کوشید که با مطالعه و تدریس، کاستی هایی را که پرداختن به کارهای سیاسی و انقلابی در دانش فقهی و اطلاعات اسلامی و حوزویش، ایجاد کرده بود، جبران کند؛ هر چند زمان برای این کار دیر بود، ولی دسترسی به توانایی های علمی در حد سایر مدرسین حوزه علمیه،

ناممکن نبود. امید وی این بود که با استفاده از وجهه‌ای که داشت، طلبه‌های جوان و انقلابی‌ای را که بر مواضع سیاسی ناپخته و غیر انقلابی گروهی از مدرسین حوزه، خرده می‌گرفتند، گرد خود جمع کند و در آینده برای آن‌ها ملجأ و مرجعی باشد؛ پس دیر هنگام، اما پرشتاب و سرشار از حرارت - که ویژگی ذاتی او بود - کارش را آغاز کرد.

وی پس از کنار رفتن از مسؤولیت‌های سیاسی - اجتماعی و حتی امامت جمعه موقت قم و گزیدن زاویهٔ مدرسه و بحث علم، با وجود تدبیرهایی که به کار بست، سال‌ها در حاشیه ماند و از جایگاه پیشین خود، که به یمن شاگردی و همراهی با امام خمینی - قدس سره - در انتظار به دست آورده بود، گامی پیش ننهاده. طلاب حوزه هم‌چنان وی را در حد یکی از مدرسین انقلابی می‌شناختند. اتخاذ مواضع انقلابی و دفاع‌های جسورانه از اندیشه‌های امام (ره) و آرمان‌های انقلاب و حتی اعلام حمایت و اطاعت از رهبر معظم انقلاب در سال‌های آغازین رهبری معظم‌له، هیچ کدام نتوانست موجب رغبت فضلالی حوزه به درس وی شود؛ به‌ویژه آن که به سبب رفتارش بخشی از مدرسان و طلاب حوزه از او دل خوشی نداشتند.

در پی تحول دوم خرداد ۷۶ و تغییر سلاقی و علایق و روی کارآمدن تجدید نظرطلبان و جان گرفتن دگراندیشان، آقای صانعی رمز موفقیت خویش را در آن یافت که با تجدید نظر در بخشی از مسائل فقهی، که بیش‌تر مربوط به حقوق زنان بود و نیز تغییر مواضع سیاسی - اجتماعی، نقش مفتی آزاد اندیشان و اصلاح‌طلبان را بازی کند و چنان شد که یکی از مردان آهنین انقلاب، مدافع سرسخت مدارا و تساهل گردید. دیگر از آن فریادهای خشم آلود انقلابی که بر سر آمریکا و اسرائیل و سرمایه‌داران می‌کشید، خبری نبود،

اکنون هنگام بالایش و پیرایش باورها و آرمان‌ها و تجدید نظر در تشکله‌ها و یارگیری‌های جدید و تصفیه حساب‌های درونی بود.

گرایش نوین آقای صانعی، با اقبال روزنامه‌ها و مطبوعات زنجیره‌ای که پس از دوم خرداد قارچ‌گونه بر صحنه فرهنگی کشور رویده بودند، روبه‌رو گشت و رندان قلم به دست هر از گاهی، با تکیه بر نظرهای فقهی و سیاسی او شخصیت‌ها و آرمان‌های انقلاب را زیر سؤال می‌بردند و به نام وی، به سوی بزرگان روحانیت، سنگ می‌انداختند.

هدف ما در این نوشته، بررسی و ارزیابی دیدگاه‌های فقهی و مواضع سیاسی-اجتماعی آقای صانعی با نگاه منصفانه‌ی علمی است. این کار گذشته از آن که از جهت علمی سودمند است و باعث پاسخ‌گویی به برخی شبهات درباره احکام حقوقی و اقتصادی اسلام می‌شود، از زاویه‌ای دیگر، نقد کارنامه جبهه دوم خرداد نیز تواند بود، زیرا نظریه پردازان و چهره‌های سیاسی دوم خرداد بودند که زمینه مشهور شدن و مطرح شدن کسانی مانند آقایان صانعی و منتظری و دیدگاه‌های فقهی و سیاسی آن‌ها شدند.

اسفند ۱۳۸۳

هاشمی‌نیا